

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора Авраменка Олега Борисовича на дисертацію Шуляка Андрія Сергійовича

«Формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Суспільство початку третього тисячоліття характеризується особливостями, до яких зараховуємо: значущість інтелектуальної праці, орієнтованої на використання інформаційних ресурсів; потребу в здійсненні оперативної комунікації між окремими фахівцями, групами або спільнотами людей; необхідність вирішення глобальних екологічних, технологічних, виробничих і освітніх проблем спільними зусиллями фахівців різних країн або громадських організацій. Ці особливості сучасного соціуму характеризуються процесом інформатизації, що впливає на створення нової структури – інформаційного суспільства, де чільне місце посідають інформаційні технології.

Вивчення провідних теоретичних та методичних засад формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності є надзвичайно своєчасним, оскільки дає змогу врахувати сучасні тенденції інформатизації суспільства, розвитку інформаційно-цифрових технологій, оновлений зміст професійної підготовки у вищій школі.

Тому дисертаційне дослідження А.С. Шуляк, в якому досліджується проблема формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності, виходячи із Національної стратегії розвитку освіти на період до 2021 року, Закону України

«Про вищу освіту» та інших державних і нормативних документів, не викликає сумнівів щодо актуальності і науково-практичної значущості.

Дисертантом чітко сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів. У відповідності до висунутих завдань побудована логіка дослідження, яка представлена у вигляді трьох розділів – теоретичного, діагностувального та дослідно-експериментального, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який складає 320 найменувань (58 з яких іноземною мовою) й додатків. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

Важливо підкреслити, що дисертація є складовою наукової теми кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Науково-методична система інформатизації навчального процесу освітніх закладів» (номер державної реєстрації № 0111U007537).

Відзначимо, перш за все, глибокий теоретичний аналіз автором дисертаційної роботи наукових джерел з досліджуваної проблематики. Зокрема ним досить детально систематизовано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, які дотичні до теми його дисертаційної роботи, а саме: на дослідження загалом у галузі професійної підготовки; на дослідження науковців, які розглядали формування спеціальних професійних компетентностей (дослідження у галузі професійної компетенції та компетентності); на фундаментальні роботи в сфері підготовки фахівця інформаційно-комунікаційних технологій.

Досить обґрунтованою є позиція автора про те, що формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у

професійній діяльності є складним, динамічним, цілісним процесом, що передбачає зміну структури і змісту системи прийомів оволодіння необхідними для вирішення педагогічних завдань знаннями, вміннями і навичками, формуванням інтегральних якостей особистості під впливом зовнішніх чинників і внутрішніх механізмів розвитку особистості, що дозволяють ефективно використовувати освітні WEB-ресурси для успішного здійснення професійної діяльності.

Позитивної оцінки заслуговують встановлені дисертантом суперечності між попитом і пропозицією на ринку професійної підготовки та працевлаштування майбутніх учителів інформатики.

Значний науковий інтерес викликає частина дисертації, в якій представлені матеріали діагностування рівнів готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності як за окремими критеріями: мотиваційно-ціннісним, когнітивно-змістовим, операційно-практичним, так і в загальному. Позитивно вражає чіткість показників готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності. На основі визначених критеріїв та показників, автором схарактеризовано рівні готовності у майбутніх бакалаврів: високий, середній та низький.

Заслуговує на увагу розроблена А.С. Шуляком експериментальна модель формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності, яка охоплює такі блоки: методологічно-цільовий (мета, підходи, принципи), організаційно-інструментальний (етапи, зміст, форми, методи, засоби, технології), оцінно-результативний (діагностичний інструментарій, компоненти та їх показники, рівні, результат).

До вагомих здобутків дисертанта варто віднести обґрунтовані й зреалізовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності (стимулювання мотивації здобувачів вищої освіти до використання освітніх WEB-ресурсів на основі застосування інноваційних форм, активних методів навчання, інформаційних технологій в інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі; активізація пізнавальної діяльності через посилення інформатизації змісту їх підготовки; набуття досвіду використання освітніх WEB-ресурсів в умовах майбутньої професійної діяльності).

Досить повно ці педагогічні умови апробуються у освітньому процесі.

На підставі вивчення дисертаційного дослідження, публікацій А.С. Шуляка можна стверджувати, що найбільш істотні його наукові результати полягають у цілісному аналізі стану дослідженості проблеми у психолого-педагогічній науці та уточненні сутності ключових понять дослідження; визначенні критеріїв, показників та характеристиці рівнів готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності; розробленні й апробуванні моделі готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності; теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності.

Дисертаційна робота має й суттєву практичну значущість, адже автором розроблено та впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти модернізований зміст підготовки майбутніх учителів інформатики з використанням WEB-ресурсів за рахунок включення додаткових дидактичних одиниць (визначених у структурі апаратного, програмного і методичного забезпечення) у три змістові блоки навчання (традиційні базові курси

інформатики: «Методика навчання інформатики», «Інформатика та інформаційно-комунікаційні технології», «Основи комп'ютерних мереж та систем», «Архітектура комп'ютера та конфігурація комп'ютерних систем», «Основи комп'ютерної мікроелектроніки», «Методи обчислень», «Комп'ютерна графіка та мультимедіа»; курси за вибором: «Сучасні мережні технології», «Організація та адміністрування баз даних», спецсеминар «Інформаційна компетентність майбутнього вчителя інформатики» з дистанційною підтримкою), упровадженні майстер-класу «Діагностика, організація перевірки та оцінки результатів навчання інформатики», методичних семінарів та оновленого змісту педагогічної практики, організація якої здійснювалася у формі самостійної роботи здобувачів над індивідуальними завданнями з використанням WEB-ресурсів, активної мережевої взаємодії, відеоконференцзв'язку за допомогою платформи Google Meet, семінарів з підготовки уроків, інтерактивної дошки.

Матеріали дисертації, зокрема створене й апробоване діагностичне забезпечення, можуть бути використані для оцінки готовності майбутнього вчителя і шкільних учителів інформатики до роботи в комп'ютерному середовищі навчання; розроблена методика підготовки майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів може бути використана при підготовці вчителів різних спеціальностей, у безперервній професійній освіті та підвищенні кваліфікації вчителів інформатики.

У цілому є всі підстави стверджувати, що представлена дисертаційна робота є завершеною науковою працею, в якій всі завдання виконані. Необхідно відзначити значний науковий та методичний потенціал А.С. Шуляка, який проявився у чіткому, коректному структуруванні дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи в загальному дисертаційну роботу, необхідно відзначити, що вона не позбавлена окремих огріхів:

1. У вступі до роботи, актуальність досліджуваної проблеми варто було більше пов'язати із сучасними тенденціями на ринку праці, які досить ґрунтовно охарактеризовані у підрозділі 2.1. дисертаційного дослідження.

2. Вважаємо, що у вступі дисертанту потрібно було більше уваги звернути на основні причини недостатнього рівня готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності у провідних закладах вищої освіти України.

3. Визначаючи методологічні підходи до формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності здобувач залишає поза увагою синергетичний підхід. Вважаємо, що в межах цього підходу формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності можна інтерпретувати з погляду самоорганізації, а значить цілеспрямованого використання студентами власних резервів, необхідних для ефективної організації освітнього процесу.

4. Що стосується педагогічних умов, то автор формулює три умови. Це добре, проте для їх визначення потрібно було використати не тільки аналіз сучасних дисертаційних робіт та емпіричний матеріал, а також скористатися думкою експертів тощо.

Варто зазначити, що зроблені зауваження суттєво не знижують наукової і практичної цінності здійсненого дослідження.

Отже, аналіз дисертації та 17 опублікованих праць автора (1 – у співавторстві), із них: 7 статей відображають основні наукові результати (2 – у зарубіжному фаховому виданні), 10 – апробаційного характеру дає підстави для висновку про те, що дисертація «Формування готовності майбутніх учителів інформатики до використання освітніх WEB-ресурсів у професійній діяльності» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме

теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор Шуляк Андрій Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент –
доктор педагогічних наук,
професор

О. Б. Авраменко

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС
ЗАСВІДЧУЮ
підписав канцелярії УДПУ
Шуляк А.С.
22 лютого 2021 р.